

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.minocw.nl

Onze referentie
VO/OK/145595

Datum **23 OKT. 2009**
Betreft Beleidsinformatie examens

Geachte heer, mevrouw,

In deze brief wil ik u graag informeren over ontwikkelingen op het gebied van examens in het voortgezet onderwijs. In mijn brief 'examinering in het VO' van 23 oktober 2008¹ is de Tweede Kamer geïnformeerd over de maatregelen die ik ga nemen op gebied van examens. Het gaat daarbij om de aanscherping van de slaag-zakregeling en de zogenaamde escalatieladder die ingezet zal worden bij een te groot verschil tussen de gemiddelde cijfers voor het school- en centraal examen (SE/CE).

Op 22 januari jl. zijn deze maatregelen in een algemeen overleg² met de vaste kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap besproken en is zij hiermee unaniem akkoord gegaan. De wijzigingen die nodig zijn in wet- en regelgeving, waaronder de WVO, zijn in voorbereiding. Omdat de genoemde maatregelen echter nu al consequenties hebben voor het beleid op uw school, bijvoorbeeld bij de invulling van het programma van toetsing en afsluiting (PTA), informeer ik u vast over de strekking ervan.

Aanpassing slaag-zakregeling

Om de doorstroom naar het vervolgonderwijs te verbeteren, acht ik het nodig enkele wijzigingen door te voeren in de slaag-zakregeling. Voor leerlingen die in het schooljaar 2011-2012 examen afleggen en waarvoor na het centraal examen in 2012 de uitslag wordt vastgesteld, zullen de volgende aanscherpingen gaan gelden.

---

¹ Kenmerk VO/OK/20977. U kunt de brief inclusief bijlagen vinden op www.minocw.nl onder het onderwerp 'Examens voortgezet onderwijs'

² Een verslag van dit overleg is als Kamerstuk 2008-2009, 31289, nr. 52 te vinden op <http://parlando.sdu.nl>

Datum

24 augustus 2009

Onze referentie

VO/OK/145595

1. Alle leerlingen moeten gemiddeld een voldoende halen voor het centraal schriftelijk examen. Een leerling is dus gezakt als het gemiddelde cijfer voor het CE lager is dan een 5,5. Ik beëindig daarmee de situatie dat een leerling met gemiddeld een onvoldoende voor zijn centraal examen toch kan slagen.
2. Leerlingen in het havo en vwo mogen ten hoogste één vijf als eindcijfer voor de basisvakken Nederlands, Engels en wiskunde scoren. Voor leerlingen zonder wiskunde geldt dat ten hoogste één vijf voor Nederlands en Engels behaald mag worden. Een leerling is dus gezakt als a) er meer dan één vijf voor deze vakken wordt gescoord; b) er een vier of lager voor deze vakken wordt gescoord. Deze maatregel acht ik nodig om een goede doorstroom naar het hoger onderwijs te bevorderen. De Onderwijsraad heeft een advies uitgebracht over de vraag of deze aanscherping ook in het vmbo moet gaan gelden. Bij brief van 12 augustus jl. is mijn reactie op dit advies naar de Tweede Kamer gezonden³. Ik kies voor een gefaseerde, lerende aanpak waarbij eerst het referentiekader taal en rekenen zorgvuldig wordt ingevoerd in het vmbo voordat besloten wordt tot aanscherping van de exameneisen.
3. Bij de invoering van het vmbo kreeg de basisberoepsgerichte leerweg een afwijkende uitslagregeling. Het schoolexamen van de basisberoepsgerichte leerweg weegt twee keer zo zwaar als het centraal examen. De basisberoepsgerichte leerweg heeft zich intussen bewezen en er is voldoende ervaring met centrale examinering binnen het vmbo. Het ligt dan ook voor de hand om, nu het centraal examen zwaarder gaat wegen, deze afwijkende uitslagregeling te beëindigen. Dat heeft geen negatieve effecten voor het slaagpercentage. De cijfers voor het centraal en het schoolexamen in de basisberoepsgerichte leerweg zijn namelijk vrijwel gelijk.

Escalatieladder

De inspectie heeft geconstateerd dat bij een aantal scholen er een groot verschil is tussen het gemiddelde cijfer behaald bij het schoolexamen ten opzichte van het centraal examen. Het verschil tussen het SE en CE is nu al één van de vier indicatoren die de inspectie gebruikt om de opbrengsten van een school te beoordelen. Het is mijn wens leerlingen op verschillende scholen zo veel mogelijk gelijke kansen te bieden. Ik vind het daarom nodig voor de indicator verschil SE/CE uit het toezichtkader van de inspectie een apart beleid te voeren.

---

³ Kenmerk VO/OK/144762. U kunt de brief vinden op www.minocw.nl onder het onderwerp 'Examens voortgezet onderwijs'.

Examenspecialisten zijn het er over eens dat de gemiddelden voor het centraal examen en het schoolexamen niet ver uiteen hoeven te lopen. In bepaalde gevallen is een verschil tussen het SE en het CE goed verklaarbaar, zeker bij individuele leerlingen of individuele vakken. In het SE wordt vaak andere stof getoetst en verschillen de toetscondities. De inspectie baseert haar oordeel over het verschil tussen de resultaten van SE en CE daarom op de cijfers van álle leerlingen en álle vakken over de laatste drie leerjaren van een onderwijssoort. Daarmee zou dat verschil moeten uitmiddelen.

Datum
24 augustus 2009
Onze referentie
VO/OK/145595

Bij de meeste scholen zijn er ook geen opvallende verschillen tussen het SE en CE. Toch is er een beperkte groep scholen waar het verschil te groot is: 0,5 punt of meer over drie jaar gemiddeld. Bij een enkele school is het verschil zelfs 1,0 punt of meer. Deze scholen ondermijnen de validiteit en betrouwbaarheid van het eindexamen.

Omdat deze situatie onwenselijk is, acht ik het noodzakelijk hiertegen maatregelen te nemen. Deze maatregelen zijn vervat in de zogenaamde escalatieladder, waarbij ik als ultimatum remedium een school gedurende twee jaar de examenlicentie of examenbevoegdheid kan ontnemen. In dat geval zal de staatsexamencommissie worden ingezet om de examens af te nemen onder de condities zoals vermeld in het Besluit staatsexamens vwo-havo-mavo 2000. Na twee jaar mag de school dan weer zelf examens afnemen.

Ik besef terdege dat de inzet van de staatsexamencommissie een zwaar middel is. Een dergelijke beslissing zal ik daarom niet lichtvaardig nemen. De escalatieladder ziet er zo uit dat een school voldoende tijd krijgt orde op zaken te stellen. Daarbij wordt in de regel uitgegaan van de volgende stappen.

1. De inspectie spreekt een school aan als er naar het oordeel van de inspectie sprake is van een groot (0,5 punt of meer) óf een zeer groot verschil (1,0 punt of meer). Waar nodig zal de school onder verscherpt toezicht komen te staan en zal er een verbeterplan worden opgesteld. De inspectie zal de jaren erop nagaan of er inderdaad verbeteringen optreden.
2. Wanneer blijkt dat het verschil desondanks blijft bestaan, zal de inspectie hierover aan mij rapporteren. De inspectie rapporteert aan mij als zij voor het derde jaar op rij het oordeel 'zeer groot verschil' moet uitspreken of als zij voor het vijfde jaar op rij het oordeel 'groot verschil' geeft.
3. Aan de hand van deze rapportage zal ik een besluit nemen over de inzet van de staatsexamencommissie.

Stap één van de escalatieladder is feitelijk al van toepassing, want een geconstateerd groot verschil van meer dan een half punt is nu al reden voor de inspectie om de school daarop aan te spreken. De uitgebreidere aanpak door middel van de escalatieladder voert de inspectie vanaf dit schooljaar in. Dat betekent dat per schooljaar 2013-2014 voor het eerst sprake kan zijn van inzet van de staatsexamencommissie. Ik heb er echter vertrouwen in dat deze stap slechts sporadisch nodig zal blijken.

Datum

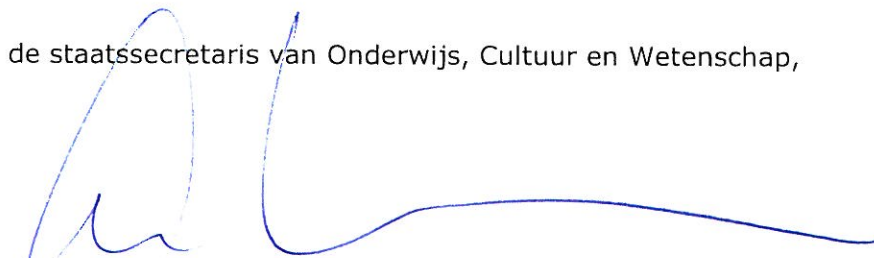
24 augustus 2009

Onze referentie

VO/OK/145595

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart

> Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
239365

Datum **05 OKT. 2010**
Betreft Aanscherping van de exameneisen

Geachte heer/mevrouw,

Met deze brief wil ik u informeren over de voortgang van de aanscherping van de exameneisen. Ik heb op 26 augustus 2010 de Algemene Maatregel van Bestuur naar de Eerste en Tweede Kamer gestuurd. De Tweede Kamer heeft na het debat op 23 september 2010 geen aanleiding gezien om dit besluit te wijzigen. Gelet op signalen uit het onderwijsveld en belangenorganisaties heb ik de Kamer een gefaseerde invoering voorgesteld. De Kamer is met een grote meerderheid hiermee akkoord gegaan.

De invoering van de aanpassingen van de slaag-zakregels is nu als volgt bepaald:

1. Per schooljaar 2011-2012 wordt de maatregel van kracht dat voor alle vakken op het centraal examen (CE) gemiddeld een voldoende moet worden gehaald. Dit gaat gelden voor leerlingen vmbo, havo en vwo.
2. Eveneens gaat per schooljaar 2011-2012 de maatregel gelden dat voor leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg (bb) van het vmbo het schoolexamen (SE) hetzelfde gewicht krijgt als het centraal examen, net als havo en vwo.
3. In het schooljaar 2012-2013 zal voor leerlingen havo en vwo de maatregel ingaan dat maximaal één 5 als eindcijfer (het gemiddelde van het SE en het CE) mag worden gescoord voor de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde.

In mijn brief 'Beleidsinformatie examens' van 23 oktober 2009 bent u al eerder op de hoogte gebracht van de aanscherping van de exameneisen. Het betreft nu dus alleen een fasering. De maatregel waarbij leerlingen maximaal één 5 voor de kernvakken mogen hebben, vormt een grote uitdaging voor specifieke doelgroepen. Door de gefaseerde invoering krijgen scholen en leerlingen een jaar langer de tijd om zich nog beter voor te bereiden op dit onderdeel van de aanscherping.

Ik verzoek u de leerlingen hiervan op de hoogte te stellen en voor zover nog nodig de PTA's hierop aan te passen.

Verder wil ik scholen en leerlingen maximaal ondersteunen om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen. Dit doe ik door in te zetten op flankerend beleid. Er wordt op het ogenblik onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor meer ruimte bij herkansing van het CE. Daarnaast zal worden ingezet op het optimaal benutten van de mogelijkheden die al voorhanden zijn voor leerlingen met een beperking. Zodra hier meer informatie over bekend is zal ik u verder informeren.

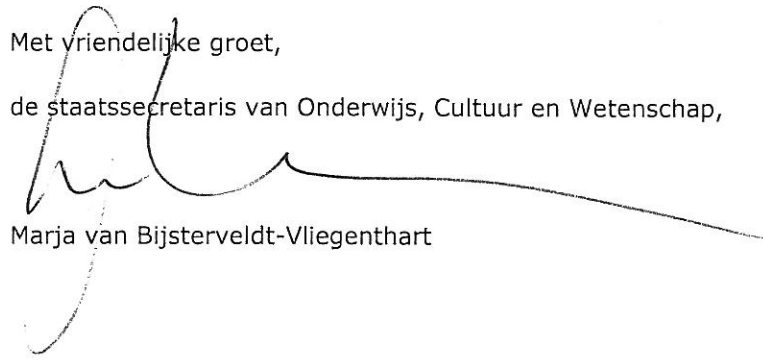
Datum

Onze referentie
239365

Ik realiseer me goed dat beslissingen rond examinering van grote invloed zijn voor leerlingen en scholen, maar ik ben overtuigd dat dit beleid nodig is om de kwaliteit van het voortgezet onderwijs en instroom in het hoger onderwijs te verbeteren.

Met vriendelijke groet,

de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Marja van Bijsterveldt-Vliegthart